

Op zoek naar levendige plekken in Almere Buiten

Michela Grasso
en Ada Kaspersma

In een buurt als Almere Buiten, waar straten vaak leeg zijn en buurtbewoners elkaar in veel gevallen nauwelijks kennen, zijn ruimtes voor interactie van vitaal belang. Sociale interactie is voor velen een helpende hand die hen overeind houdt, structuur geeft aan de dag en een gevoel van verbondenheid bevordert. In het rapport De Sociale Staat van Almere (pagina 5, 2023) wordt geconstateerd dat Almere de eenzaamste stad van Nederland is. De Wijkmonitor wijst op een hoge mate van eenzaamheid in verschillende demografische groepen, en op lage niveaus van sociale cohesie en interactie in Almere Buiten. Dit is niet verrassend als je door de buurten loopt; kenmerkend zijn lange rijen identieke huizen, geparkeerde auto's en af en toe een voorbijganger. Waar zijn de levendige plekken?

De verschillende wijken van de stad weerspiegelen de polycentrische structuur van Almere. De stadsdelen functioneren bijna als afzonderlijke woonkernen, met essentiële voorzieningen zoals apotheken, supermarkten en openbaar vervoer binnen handbereik in de centrumgebieden. Maar buiten deze centrale gebieden is nauwelijks bedrijvigheid te vinden, een groot deel van het stedelijk weefsel is enkel gewijd aan wonen, groen en verkeer.

In het recente onderzoek "JONG! Ontspannen en Ontmoeten in Almere" van hogeschool Windesheim (zie artikel: 'JONG! In Almere: wat maakt een plek prettig voor jongeren?') geven jongeren aan dat de meest levendige plekken zich in Almere Stad, het centrale stadsdeel, bevinden (Beukers et al., 2025). De afwezigheid van dergelijke plaatsen in de meeste andere buurten creëert de perceptie van een karige leefomgeving, waardoor er weinig interactie is tussen bewoners. Almere Buiten is illustratief voor een suburbaan stadsdeel met een lage cohesie en hoge eenzaamheid. Kenmerkend daarvoor is een monofunctionele stedenbouwkundige opzet.

Een gebrek aan sociale cohesie en interactie correleert met een lagere veerkracht van de buurt, waardoor het bestaande probleem van eenzaamheid wordt verergerd (Movisie, 2023). Dat maakt het relevant om meer te begrijpen over de plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, we hebben het dan over zogenaamde *third places*. Dit zijn ruimtes naast de woon- en werkplek, variërend van supermarkten tot bankjes in het park, waar mensen tijd kunnen doorbrengen en contact kunnen maken met anderen - als zodanig kunnen *third places* fungeren als hubs van sociale interactie en stedelijke levendigheid (Finaly et al., 2019).

Het in kaart brengen en begrijpen van *third places* in Almere Buiten en hoe ze worden gebruikt, kan een basis bieden voor toekomstig onderzoek en beleid om de lage niveaus van sociale cohesie aan te pakken en betekenisvolle verbindingen tussen de bewoners te bevorderen. Dat is relevant voor beleidsmakers, ontwerpers en maatschappelijke organisaties die werken aan de (door)ontwikkeling van Almere Buiten en vergelijkbare suburbane stadsdelen, binnen en buiten Almere. *Third places* vormen namelijk niet alleen fysieke plekken van ontmoeting. Ze zijn ook onderdeel van sociale infrastructuren die kunnen bijdragen aan bredere stedelijke doelstellingen, van het versterken van lokale gemeenschappen tot het voorkomen van sociale isolatie (Finaly et al., 2019).

De waarde van *third places* is vaak moeilijk meetbaar, maar wel van wezenlijk belang. Ze kunnen een gevoel van veiligheid op straat bevorderen, ze fungeren als laagdrempelige plekken van zorg en aandacht, en ze kunnen bijdragen aan het ontstaan van vertrouwen en informele netwerken in de buurt (Yu, 2025). Daarmee zijn *third places* een cruciale schakel in het ontwikkelen van veerkrachtige, inclusieve en leefbare stedelijke omgevingen.

Onderzoek in Almere Buiten

Het lectoraat Urban Innovation deed onderzoek om te identificeren, analyseren en reflecteren op hoe *third places* bijdragen aan stedelijke levendigheid in Almere Buiten. Hiervoor zijn tussen januari en september 2025 regelmatig verschillende locaties in Almere Buiten bezocht en onderzocht, zowel te voet als op de fiets.

De TESS Methode

Om de betekenis van publieke ruimtes voor bewoners te begrijpen, is gebruik gemaakt van een etnografische benadering. Daarmee krijgen we inzicht in hoe mensen hun omgeving ervaren, gebruiken en er betekenis aan geven. Het maakt zichtbaar waarom bepaalde plekken wel of niet levendig worden. De Toolkit voor de Etnografische Studie van de Ruimte (TESS) (Low, Simpson & Scheld, 2019) vormde hierbij het belangrijkste instrument.

De TESS-methode combineert vijf onderzoekstechnieken: het bestuderen van historische documenten, het maken van veldnotities, het in kaart brengen van bewegingen, participerende observatie en straatinterviews, om verschillende perspectieven op de publieke ruimte samen te brengen. De kracht van deze aanpak ligt in het combineren van kwalitatieve en kwantitatieve inzichten, wat leidt tot een rijker en inclusiever begrip van stedelijke levendigheid.

In verschillende dagdelen en op uiteenlopende weekdagen werden de geselecteerde locaties geobserveerd om te zien hoeveel mensen er aanwezig waren en in welke mate interactie plaatsvond. In totaal zijn er 25 straatinterviews en zes diepte-interviews afgenomen om de percepties van bewoners beter te begrijpen.

De negen *Third places* uit het onderzoek.

Bevindingen

De TESS-methode combineert vijf onderzoekstechnieken om verschillende perspectieven op de publieke ruimte samen te brengen: het bestuderen van historische documenten, het maken van veldnotities, het in kaart brengen van bewegingen, participerende observatie en straatinterviews.

Waarom cafés, parken en buurthuizen belangrijker zijn dan we denken

Wat is een “third place”?

In 1989 introduceerde socioloog Ray Oldenburg deze term om plekken te beschrijven waar het leven zich afspeelt tussen thuis en werk: cafés, parken, bibliotheken, bankjes en meer. *Third places* functioneren als de woonkamers van het publieke leven, waar mensen de stad kunnen observeren, anderen ontmoeten en zich onderdeel voelen van hun omgeving.

Waarom zijn ze belangrijk?

Third places helpen ons om ons verbonden en gezien te voelen. Ze maken spontane ontmoetingen mogelijk met burens en onbekenden, versterken het gevoel van erbij horen en bouwen vertrouwen op. Dit is vooral belangrijk in een stadsdeel als Almere Buiten, waar de voorstedelijke structuur, ontworpen voor gemak en snelheid in plaats van sociale interactie, het soms moeilijker maakt om een gemeenschapsgevoel te ontwikkelen.

Groene plekken, cafés en buurthuizen

Verschillende *third places* hebben verschillende functies en trekken uiteenlopende groepen aan. Groene plekken en speeltuinen nodigen mensen, vooral ouders en kinderen, uit om naar buiten te gaan en vormen de ideale setting voor toevallige ontmoetingen. Cafés en kleine ondernemingen bieden ruimte om te ontspannen en te praten; door regelmatige contactmomenten met winkeliers kan een gevoel van verbondenheid ontstaan. Buurthuizen, zeker wanneer ze worden gerund door bewoners of vrijwilligers, bieden toegankelijke plekken om samen te komen, te leren en elkaar te ondersteunen.

Third places en nabijheid

Recente ideeën zoals de 15-minutenstad (Carlos Moreno, 2020) benadrukken het belang van nabijheid: het gemak waarmee bewoners essentiële voorzieningen en *third places* kunnen bereiken, bepaalt in grote mate hun kwaliteit van leven. Wanneer *third places* dichtbij zijn, worden ze vanzelf natuurlijke ontmoetingsplekken die deel uitmaken van het dagelijks leven. Zoals David Sim (2019) opmerkt, gaat nabijheid niet alleen over gemak, maar ook over het versterken van samenhang en welzijn.

Leefbaarheid versterken met third places

Om te bereiken wat Jane Jacobs (1961) een “levendige stad” noemt – een stad waar mensen op verschillende momenten van de dag de straten en buurten vullen, waardoor verbondenheid en interactie ontstaan – zijn *third places* essentieel. Rijke en diverse *third places* maken buurten veiliger, socialer en hechter.

Meer weten?

Scan de QR-code en ontdek het volledige onderzoeksrapport.

Het gras is altijd groener aan de overkant

Het is geen geheim dat groene ruimten een cruciale rol spelen bij het bevorderen van sociale interactie en gemeenschapscohesie. Parken en groen creëren een aangename omgeving, waar mensen zich niet alleen fysiek en mentaal beter voelen, maar ook gemakkelijker samenkomen (Jennings en Bamkole, 2019).

In de monofunctionele buurten van Almere Buiten is veel groen te vinden: soms uitgestrekt en open, soms verscholen tussen de huizenrijen. In dit onderzoek zijn drie plekken nader bekeken. Het Bizonplantsoen in de Faunabuurt is een ruim en overzichtelijk plein met goed onderhouden speeltoestellen, grasvelden en zitplekken. Overdag is het er vaak rustig, na schooltijd vult het plein zich met spelende kinderen en ouders die met elkaar praten op de bankjes. Daarnaast biedt het een toegankelijke en verzorgde ontmoetingsplek voor jongeren van verschillende leeftijden. In de Molenbuurt is gekozen voor het

Tjaskerplantsoen, waar een tactical urbanism experiment is uitgevoerd (zie artikel: ‘FreshBrains-studenten brengen bankje naar Molenbuurt’). De Molenbuurt staat bij de mensen die geïnterviewd zijn bekend als sociaal versnipperd: bewoners van koop- en huurwoningen leven er naast elkaar zonder veel interactie. Tijdens de bezoeken was er weinig activiteit te zien, maar de nabijheid van woningen, zitjes en speelvoorzieningen toont dat er wel degelijk potentie is om sociale ontmoeting te stimuleren. Tot slot is Vindplaats Zenit in de Indischebuurt onderzocht: een gemeenschappelijke tuin die ontstond op grondgebied met archeologische waarde waar niet gebouwd mag worden (Vindplaats Zenit, 2025). Hier runnen vrijwilligers samen enkele moestuinen en ontmoeten buurtbewoners van uiteenlopende leeftijden en achtergronden elkaar regelmatig, zowel tijdens het tuinieren als bij maandelijkse bijeenkomsten. Hoewel de tuin door de betrokkenen wordt gewaardeerd als een *third place*, blijft deze door de beschutte ligging onbekend bij veel voorbijgangers.

Lokale horeca

Tijdens de bezoeken viel al snel op dat het buiten het centrum van Almere Buiten ongewoon is om cafés of commerciële recreatieplekken aan te treffen. Toch zijn er drie bijzondere horecagelegenheden ontdekt om te observeren. In de Faunabuurt bevindt zich Snackbar Fauna, die al jarenlang talloze Buitenaars voorziet van snacks en Chinees eten. Buurtbewoners stoppen er onderweg van of naar de supermarkt en de snackbar biedt vooral jongeren een plek om even te zitten en te “chillen”. Hoewel het een goedlopende zaak is, fungeert het minder als ontmoetingsplek waar gesprekken en sociale interactie centraal staan. Verderop in Almere Buiten, aan de Makassarweg, ademt de omgeving bijna de sfeer van David Sim's Soft City (Sim, 2019): een beloopbare straat met laagbouw, winkels en woonhuizen op de begane grond, en voorzieningen als een school, kleuterschool en

kerk dichtbij elkaar. Te midden daarvan springt De KoffieZetter eruit; dit is een levendig café dat bezoekers uit heel Almere trekt. Tijdens de observaties was er een constante stroom van zowel buurtbewoners als nieuwkomers die een croissant of koffie kwamen halen. Opvallend was de intieme sfeer, waarin mensen vroegen naar elkaars gezondheid of vakantieplannen—vragen die duiden op duurzame relaties en vertrouwd contact. Lady Cakery werd twee jaar geleden gevestigd aan het Insulindeplein bij station Oostvaarders. Wat begon als een rustige zaak, groeide door de inzet van social media uit tot een populaire hotspot. Met zijn kleurrijke cupcakes, taarten en matcha's trekt het veel jonge gezinnen en jongeren aan, die zowel overdag als 's avonds samenkomen op het terras. Hoewel de directe omgeving stenig en druk aandoet, weet Lady Cakery toch een aantrekkelijke en levendige plek te creëren.

Buurtcentra / lokale sociale initiatieven

Naast groene en commerciële plekken vormen ook de vele buurtcentra en sociale initiatieven een belangrijke bron van levendigheid in het verder stille eentonige Almere Buiten. Verspreid over het stadsdeel en vaak verscholen in de wijk spelen zij een cruciale rol in het ondersteunen en versterken van het gemeenschapsleven. Een bijzonder voorbeeld is Delen en Meer, een volledig bottom-up initiatief dat mensen weet aan te trekken die normaal gesproken niet snel gebruikmaken van institutionele diensten. De deur staat er altijd open (zelfs tijdens feestdagen) en de hele dag door komen mensen langs voor een praatje, een kopje koffie of een breisessie. Hoewel veel bezoekers op leeftijd zijn, trekt het centrum ook andere doelgroepen, en besluiten deelnemers zelfs samen te reizen naar Delen en Meer, een teken van de gemeenschapszin die hier wordt gekoesterd. Ook Bruis, gevestigd in de plint van een gebouw

aan het Van Eesterenplein, is een drukbezocht buurtcentrum dat mensen uit heel Almere weet te trekken. Ondanks dat de verbinding met de directe omgeving beperkt is, wordt het door bezoekers omschreven als een gezellige plek waar je jezelf kunt zijn en waar nieuwe initiatieven spontaan kunnen ontstaan. Stichting Wensjes, tot slot, is gehuisvest in een oud schoolgebouw aan de Van de Banweg. Onder leiding van de oprichtster en haar team van vrijwilligers wordt hier voedsel verdeeld onder mensen die buiten andere voorzieningen vallen, bijvoorbeeld doordat ze geen bsn-nummer hebben of in afwachting zijn van gezinshereniging. Bezoekers kunnen er niet alleen terecht voor voedsel, maar ook om te douchen, zich op te frissen of even uit te rusten. Kinderen mogen speelgoed uitzoeken en regelmatig worden er bingo's georganiseerd voor jong en oud, zodat het ontvangen van hulp laagdrempeliger en plezieriger wordt.

Wat werkt en wat niet? Sociale interactie in de nabije stad

De centralisatie van veel activiteiten in het centrum van de wijk is kenmerkend voor een hypergeplande stad als Almere, maar het brengt een prijs met zich mee: de omgeving dreigt een spookstad te worden die wordt bewoond door echte mensen.

In Almere Buiten zorgt de nabijheid van groen en buurtinitiatieven ervoor dat bewoners—kinderen, ouders en ouderen—zonder veel moeite tijd buiten kunnen doorbrengen en elkaar ontmoeten. Tegelijkertijd trekken horecagelegenheden juist bezoekers uit de hele wijk aan, omdat ze meer bieden dan alleen gemak. Plekken zoals De KoffieZetter en Lady Cakery floreren niet enkel door hun bereikbaarheid, maar vooral dankzij hun sfeer, de persoonlijke relatie met de eigenaren en, in het geval van Lady Cakery, slimme inzet van social media. De snackbar daarentegen is succesvol juist vanwege het gemak dat ze biedt. Dit laat zien dat nabijheid het gebruik van alledaagse lokale plekken sterk beïnvloedt, maar dat de schaarste en specialisatie van horecagelegenheden ervoor zorgt dat mensen bereid zijn verder te reizen voor unieke ervaringen. Zo wordt de levendigheid van third places bepaald door een samenspel tussen toegankelijkheid en onderscheidend vermogen.

Waar sommige locaties erin slagen sociale interactie te bevorderen, falen andere. Ontwerpelementen, buurtdynamiek en een

gevoel van veiligheid beïnvloeden de manier waarop plekken door bewoners worden gebruikt en ervaren. Zo kunnen horecagelegenheden consumptieplekken zijn, zoals Snackbar Fauna, terwijl andere, zoals De KoffieZetter, een verbindende rol in de buurt spelen. Dit laat zien dat voor interactie tussen burens vaak geen ingewikkelde organisatie of ontmoetingsplek nodig is, maar een gastvrije plek en mensen die een gevoel van vertrouwdheid, continuïteit en kleinschalige interactie mogelijk maken.

Wat voor levendigheid lijkt te zorgen is de aanwezigheid van een persoon (vaak een vrouw) die geïnteresseerd is in anderen en aandachtig kijkt naar de behoeften van de mensen. Een ober bij De KoffieZetter, de betrokken vrijwilligers bij Vindplaats Zenit die een passie delen voor groen, de dames bij de buurtcentra die activiteiten voor bewoners organiseren—het is op de meeste locaties de menselijke factor die het verschil maakt.

Wat te doen?

Om het volledige potentieel van third places te benutten, is persoonlijk beleid dat deze plekken ondersteunt cruciaal. Lokale initiatieven en buurthuizen, vooral die gericht op oudere bewoners, spelen een belangrijke rol in het welzijn, maar kampen vaak met financiële uitdagingen. Duurzame ondersteuning is noodzakelijk, zonder hun onafhankelijkheid aan te tasten. Daarnaast dragen kleinschalige, onderscheidende horecagelegenheden en andere 'third places' bij aan de levendigheid van

- Beukers, E., Tielens, J., Van Vliet, A., Oberman, J., De Leeuw, N., Koning, H., 2025. JONG! Ontspannen en ontmoeten in Almere. Lectoraat Urban Innovation, Windesheim, Almere
- Finlay, J., Esposito, M., Kim, M. H., Gomez-Lopez, I., & Clarke, P. (2019). Closure of "third places"? Exploring potential consequences for collective health and wellbeing. *Health & Place*, 60, 102225. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2019.102225>
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Random House.
- Jennings, V., & Bamkole, O. (2019). The relationship between social cohesion and urban green space: An avenue for health promotion. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(3), 452. <https://doi.org/10.3390/ijerph16030452>
- Low, S., Simpson, T. & Scheld, S. (2019). Toolkit for the Ethnographic Study of Space, TESS. Public Space Research Group.
- Mehta, V., & Bosson, J. K. (2010). Third places and the social life of streets. *Environment and Behavior*, 42(6), 779–805. <https://doi.org/10.1177/0013916509344677>

- Moreno, C. (2020). *Droit de cité: De la "ville-monde" à la "ville du quart d'heure."* Paris, France: Éditions de l'Observatoire.
- Oldenburg, R. (1989). *The great good place: Cafes, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. New York, NY: Paragon House.
- MoVisie. (2023) *Sociale Veerkracht van Almeerders*. Geraadpleegd op 9 oktober 2025, van Adviesrapport-Sociale-veerkracht-van-Almeerders.pdf
- Platform31. (2023). *De sociale staat van Almere*. Geraadpleegd op 9 oktober 2025, van De-sociale-staat-van-Almere-def.pdf
- Sim, D. (2019). *Soft cities: Building density for everyday life*. Island Press.
- Vindplaats Zenit (2025) *Archeologische VINDplaats Zenit, Een stukje prehistorie in Almere Buiten*. Geraadpleegd op 9 oktober 2025, van Vindplaats Zenit – een stukje prehistorie in Almere
- Yu, C.-Y. (2025). Access to third places: Key determinants of physical and social well-being in older adults. *Urban Science*, 9(5), 141. <https://doi.org/10.3390/urbansci9050141>
- Xu, L., Meng, D., Tan, S. B., Li, J., & Zhang, X. (2025). Neurological benefits of third places for young adults in healthy urban environments. *Frontiers of Architectural Research*, 14(5), 1350–1363. <https://doi.org/10.3389/far.2025.13501363>

de buurt en stimuleren ze sociale interactie en economische ontwikkeling; persoonlijk beleid kan hun oprichting en groei faciliteren. Ook speeltuin- en groene voorzieningen verdienen aandacht: door deze plekken comfortabel en toegankelijk te maken, met banken en schaduwrijke plekken, kunnen ouders, verzorgers en ouderen tijd buiten doorbrengen terwijl kinderen spelen, wat de interactie tussen generaties versterkt en het gemeenschapsgevoel bevordert.

Als je beter kijkt tussen de vele monotone straten van het stadsdeel, zie je misschien de vrijwilligers van Vindplaats Zenit bezig met een van hun verhalende evenementen, of de lieve vrouwen van de breigroep die op een regenachtige dag koffiedrinken bij Delen en Meer, of een vaste bezoeker die zijn zorgen deelt met de ober van De KoffieZetter. Uiteindelijk zijn dit de interacties die leven geven aan schijnbaar levenloze stedelijke ruimtes.

